

gruppenführer, a Waffen-SS tábornoka így írta le ezeket a gyalogmeneteket:

1944 novemberében hivatalos körút során megszemléltem a Magyarország körzetében harcoló Waffen-SS-hadosztályokat. A körút előkészítéseként úgy rendelkeztem, hogy (Kurt) Becher Obersturmbannführer Bécsben találkozzék velem... Megjelenésem estéjén Becher elmondta nekem, hogy Budapestről Bécsbe utaztában a Birodalom határa felé gyalogló zsidó menetoszlopokkal találkozott. A menet erős hatást tett rá, mert az emberek rettenetes kimerültsége első pillantásra feltűnt. Először nem akartam hinni a leírásának, mert ezek a dolgok számomra szinte hihetetlennek tűntek.

Másnap Becher és a segédtisztém kíséretében kocsival Budapestre indultam. Kb. félúton Budapest felé vagy valamivel később talákoztunk az első oszlopokkal. Amennyire emlékszem, főképp nőkből álltak. Ha nem csal az emlékezetem, minden korosztály képviselve volt 60-ig. Az oszlopokat honvédek kísérték. Az első oszlopok, melyek már több napja meneteltek, szörnyű benyomást keltenek, és megerősítették Becher előző napi állításait. A csoportok között rábukantunk a lemaradottakra, akik nem tudtak tovább gyalogolni, és az út menti árokban hevertek. Tüstént látszott, hogy sose fognak tudni elgyalogolni a határig. Ezek a jelenetek annyira felízgattak, hogy rögtön azt mondtam Bechernek, Budapestre való megérkezésünk után azonnal elmegyek az SS és a rendőrség főparancsnokához (Otto Winkelmannhoz), hogy élesen tiltakozzam az ellen, amit az úton láttam...⁶²

Hegyeshalomba való megérkezésükkor a zsidók szedett-vedett oszlopainak életben lévő maradványát Péterfy százados vette át, akinek legközelebbi munkatársai Kalotay és Csepelka századosok voltak. Breszlauer és Kluger így írták le a Hegyeshalomban uralkodó állapotokat:

Hegyeshalomnál a deportáltakat az elképzelhető legrosszabb állapotban találtuk. A végtelenül kimerítő gyalogmenet, a táplálék majdnem teljes hiánya, megtévezve az állandóan kínzó félelemmel, hogy a németországi megsemmisítőkamrákba viszik őket, olyan állapotba juttatta ezeket a százalmas deportáltakat, hogy minden emberi külsőségüket és minden emberi méltóságukat tökéletesen elveszítették. Állapotukat nem is lehet összehasonlítani másokéval, akiket szintén tönkretett a fizikai nélkülözés és szenvedés. A legelemibb emberi jogok megtagadása, a tény, hogy rendszerint teljesen ki voltak szolgáltatva a brutálisan viselkedő kísérőknek, akik gyakorlatilag azt tehettek velük, amit akartak – az arcukba köpéstől kezdve a pofozáson és verésen át az agyonlövésig –, rajtahagyta e borzalmak nyomait a szerencsétlen áldozatokon. Az emberi méltóság megőrizhető a nyomorgók és a szenvedők körében mindaddig, amíg vannak törvényes jogaik; de ez a méltóság elvesz, ha valakit teljesen megfosztanak jogaitól, és kiszolgáltatnak más kényére-kedvére. Ezt azért hangsúlyozzuk, mert érezhető, hogy ilyen körülmények között az emberek irtózni kezdenek a szerencsétlen áldozatoktól, még az egyébként jóindulatú személyek is. Ezek között az emberek között tökéletesen megszűnik minden társadalmi konvenció, a civilizáció és a haladás minden eredménye. Az emberek – a nők éppúgy, mint a férfiak – egymás és az idegenek szeme láttára elégitik ki testi szükségleteiket, a szegényérzet teljesen kivezett belő-